Floravaktarna i Skåne Rapporterar

Strandsötväppling i Skåne

Kjell-Arne Olsson & Charlotte Wigermo

Fig. 1. Strandsötväppling. Foton: Åke Svensson.

När man stöter på benämningen ”söt och rar”, är det självfallet strandsötväppling *Melilotus dentatus* man i första hand kommer att tänka på. *Melilotus*-arter är ju väldoftande och utgör en rik nektarkälla för bl.a. bin. Just förleden *meli* kommer av det grekiska ordet för honung. Därtill är strandsötväppling en av Sveriges allra raraste växter. Den finns idag bara på ett par, relativt individfattiga lokaler i sydvästra Skåne: havsstränderna i Gässie socken söder om Malmö och vid Lundåkrabukten (Barsebäck socken) söder om Landskrona. Strandsötväppling är fridlyst och klassad som Starkt hotad (EN) i *Rödlistade arter i Sverige 2020*.

I Sverige har vi ytterligare två gulblommiga, bofasta *Melilotus*-arter: gul sötväppling *M. officinalis* och stor sötväppling *M. altissimus*. Dessa två arter har dock större blommor (4–7 mm långa) än strandsötväppling (ca 3 mm långa). Dessutom är stiplerna helbräddade till skillnad från strandsötväppling, som har smala tänder nederst på stiplerna.

I övriga delar av Norden finns strandsötväppling som bofast bara i Danmark, där den är ganska sällsynt på öarna. Här betraktas den än så länge inte som hotad. I övrigt kan man finna strandsötväppling från de centrala delarna av Europa österut genom en stor del av Centralasien.

I Skåne, Danmark och utefter den tyska Östersjökusten växer strandsötväppling i huvudsak på eller i nära anslutning till havsstrandängar. Hos oss finns förekomsterna ofta på starkt kulturpåverkade platser, som kanter av markvägar och stigar. Det är i princip bara vid Barsebäck den även växer på havsstrandäng. Österut i Europa och Asien hittar men den gärna på saltstäpper och saltpåverkade stränder.

I *Atlas över Skånes flora*, som speglar floran vid mitten av förra seklet, finns omkring 15 ”prickar” för strandsötväppling utmed kusten i sydväst. Göran Nilsson, Hörby, har floraväktat arten under en lång följd av år. Hans inventeringar visar att det idag bara är lokalen norr

om Barsebäck samt några närbelägna förekomster i Gässie som återstår. Antalet individ för denna 2-åriga art varierar kraftigt från år till år; från sammanlagt drygt 1800 individ år 2015 till knappt 400 individ år 2018. (Se tabell s. 36). Sedan floraväktarverksamheten startade i slutet av 1980-talet verkar strandsötväpplingen ha försvunnit från några lokaler: 1 km VSV Janstorp i Hököpinge socken (14 plantor 1995); 600 m SO Lilla Hammar i Stora Hammar socken (noterad år 2000); 300 m V Kungstorp i Stora Hammar socken (2 plantor 2012, 36 plantor 2007) samt 400 m SV Kungstorp i Stora Hammar socken (1 planta 2012, 21 plantor 2010).

Strandsötväppling har gått mycket kraftigt tillbaka under de senaste decennierna. (Att den ”klassats ner” från Akut hotad (CR) 2015 till Starkt hotad (EN) 2020 är ofattbart!). Igenväxning, alltför starkt bete av får, anläggningsarbeten och avklippning av vegetation, är några faktorer som anges som orsak till tillbakagång och försvinnande. Om inte strandsötväppling ska bli klassad som Nationellt utdöd, RE, inom en snar framtid, måste lämpliga skydds- och skötselåtgärder snarast sättas in. Vem tar ansvar för detta?

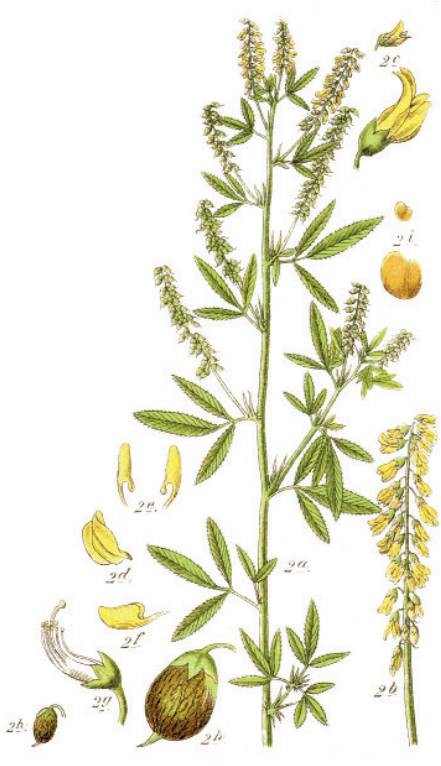
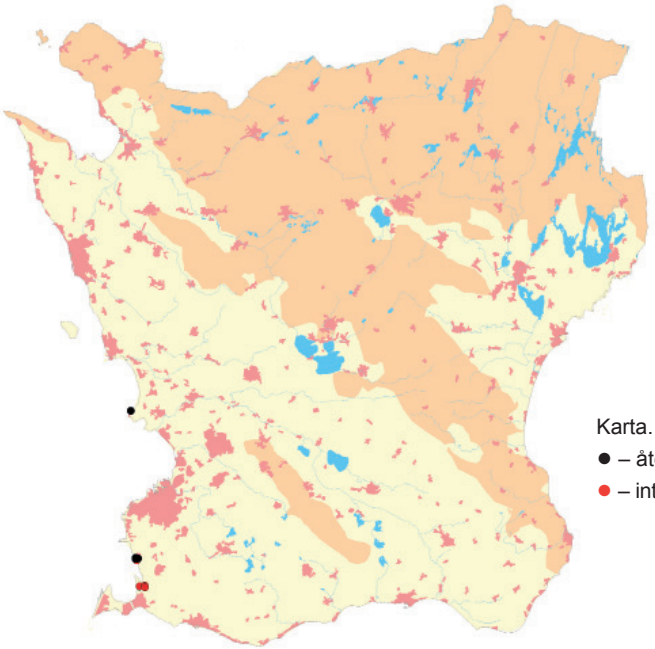

Fig. 2. Strandsötväppling ur Sturm, J. G., 1796, *Deutchlands Flora in Abbildungen*.

Karta. Strandsötväppling i Skåne efter 1989.
● – återfynd 2015–2020
● – inte återfunnen 2015–2020

Fig. 3. Den något skräpiga stranden norr om Barsebäckshamn är en välkänd lokal för strandsötväppling. Foto: K.-A. Olsson.

Litteratur

ArtDatabanken 2015. *Rödlistade arter i Sverige 2015*. ArtDatabanken SLU, Uppsala.

>https://artfakta.se/artbestamning/taxon/melilotus-dentatus-1035<

>https://www.artportalen.se/ViewSighting/SearchSighting<

SLU ArtDatabanken 2020. *Rödlistade arter i Sverige 2020.* SLU, Uppsala.

Weimarck, H. & Weimarck, G. 1985. *Atlas över Skånes flora*. Lund.

Tabell. Antal ex. av strandsötväppling i Skåne 2015–2020. Ej = Ej återfunnen.

Lokal	2015	2016	2017	2018	2019	2020
500–1 000 m NNO Barsebäcks hamn, Barsebäck sn, RN 1318150-6185250	828	410	844	185	230	Ej
Gässie Villastad 1, Gässie sn RN 1319650-6154950	750	Ej	38	169	185	359
Gässie Villastad 2, Gässie sn RN 1319188-6155102	92	95	123	42	69	132
900 m VNV Janstorp, Gässie sn, RN 1319350-6154910	140	20	Ej	Ej	211	161
1,1 km VNV Janstorp, Gässie sn, RN 1319176-6154863	7	11	8	Ej	17	2
Summa	1 817	536	1 013	396	712	654